4. Raximov, T. *Madaniyatlararo muloqot va integratsiya*. Toshkent: Innovatsiya, 2017.
5. Qurbonov, M. *Ijtimoiy-madaniy rivojlanish nazariyalari*. Toshkent: Akademnashr, 2020.
6. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining qarorlari va farmonlari to‘plami. *Madaniyat va san’at sohasida strategik rivojlanish choralari*. 2017–2023 yillar.
7. Abduqodirov, A. *Milliy identitet va madaniy meros*. Toshkent: Ma’naviyat, 2019.
8. Odilova, Z. *Raqamli texnologiyalar va madaniy kontent*. Toshkent: Ilm Ziyo, 2021.
9. O‘zbekiston Respublikasi Madaniyat vazirligi. *Milliy madaniyatni saqlash va rivojlantirish strategiyasi*. Toshkent, 2022.

REZYUME. Maqolada globalizatsiya jarayonlari kontekstida milliy madaniyat va ijtimoiy integratsiyaning o‘zaro bog‘liqligi ilmiy asosda tahlil qilinadi. Tadqiqotda global ta’sirlar milliy madaniyatni qanday shakllantirishi va ijtimoiy birlikni mustahkamlashdagi roli o‘rganiladi. Shuningdek, milliy madaniyatni saqlab qolish va ijtimoiy integratsiyani rivojlantirish yo‘llari, shu jumladan madaniy siyosat va zamonaviy texnologiyalarning imkoniyatlari ko‘rib chiqiladi. Maqola natijalari ijtimoiy tadqiqotchilar, madaniyatshunoslar va davlat siyosatini shakllantiruvchilar uchun muhim konseptual baza yaratadi.

РЕЗЮМЕ. В статье на научной основе анализируется взаимосвязь национальной культуры и социальной интеграции в контексте процессов глобализации. Исследование рассматривает, каким образом глобальные воздействия формируют национальную культуру и укрепляют социальное единство. Также рассматриваются пути сохранения национальной культуры и развития социальной интеграции, включая возможности культурной политики и современных технологий. Результаты статьи представляют собой важную концептуальную базу для социальных исследователей, культурологов и разработчиков государственной политики.

SUMMARY. The article scientifically analyzes the interrelationship between national culture and social integration within the context of globalization processes. The study examines how global influences shape national culture and reinforce social cohesion. It also explores ways to preserve national culture and promote social integration, including the potential of cultural policy and modern technologies. The findings provide an important conceptual framework for social researchers, cultural scholars, and policymakers.

KITAPXANA MÁLIMLEME XÍZMETIN ALÍP BARÍWDA INFORMACIYA RESURSLARÍNA BOLǴAN TALAPLARDÍ ÚYRENIW

Amanbaeva Albina Naǵmetbaevna – *magistr*
Ózbekstan mámleketlik kórkem óner hám mádeniyat institutı Nókis filialı

Tayanısh sózler: kitapxana iskerligi, ilimiy hám mádeniy rawajlanıw, kitapqumarlıq, málimleme texnologiyaları.
Ключевые слова: библиотечная деятельность, научное и культурное развитие, чтение, информационные технологии.
Key words: library activity, scientific and cultural development, reading, information technologies.

Kitapxanalar ilimiy hám mádeniy rawajlanıwdıń ajıralmas bólegi bolıp, jámiyette málimleme tarqatıw, ilim hám bilimlendiriw tarawların rawajlandırıwda úlken rol atqaradı. Biraq, zamanagóy texnologiyalar hám ózgeriwsheń talaplar fondında kitapxana málimleme xızmeti túrli mashqalalarǵa dus kelmekte. Usı maqalada kitapxanalardıń málimleme iskerligindegi tiykarǵı mashqalalar hám olardıń nátiyjeli sheshimleri haqqında pikir júrgizemiz. Kitapxana málimleme iskerliginde júzege keletuǵın mashqalalardan dep tómendegilerdi aytıwımızǵa boladı; finanslıq resurslardıń jetispewshiligi, sanlı texnologiyalardıń engizilmewi, paydalanıwshılar aktivliginiń tómenlewi, kadrlar mamanlıǵınıń jeterli emesligi, kitapxana fondlarınıń eskirgeni hám jańalanbaytuǵınlıǵı, kitapxanaǵa kiriw imkaniyatlarınıń sheklengenligi, kitapxana resurslarınıń teńsiz bólistiriliwi.

Kitapxanalardıń rawajlanıwı ushın finanslıq támiynat áhmiyetli rol oynaydı. Biraq, kóplegen kitapxanalar jeterli qarjı ajıratılmaǵanı sebepli jańa kitaplar, elektron resurslar hám texnologiyalardı satıp alıwda qıyınshılıqlarǵa dus kelmekte. Bunday jaǵdaylarda jumıs processinde mámleketlik hám jeke menshik sektor birge islesiwin rawajlandırıw, grant hám xalıqaralıq baǵdarlamalarda qatnasıw jáne de qáwenderler hám mámleketlik emes shólkemler menen birge islesiw joybarların iske qosıw nátiyjeli sanaladı. Zamanagóy málimleme-kitapxana jumısı sanlı

texnologiyalar menen tıǵız baylanıslı bolıwı kerek. Házirgi kúnde internet resursları, elektron kataloglar, sanlı arxivler hám onlayn maǵlıwmatlar bazalarınıń bar ekenligi informaciya almasıwın sezilerli dárejede ańsatlastıradı. Sol sebepli, kitapxanalarda sanlı texnologiyalardı engiziw, paydalanıwshılarǵa jáne de keńirek hám qolaylı xızmet kórsetiw imkaniyatın jaratadı. Bul tek ǵana kitapxana resurslarınan nátiyjeli paydalanıwdı támiyinlep qoymastan, al uzaq aymaqlardaǵı paydalanıwshılarǵa da maǵlıwmat alıw imkaniyatın keńeytedi. Kóplegen kitapxanalar bolsa elege shekem dástúriy formada islewdi dawam etpekte hám bul paydalanıwshılardıń talaplarına juwap bere almaydı. Kitapxanalardı zamanagóy kompyuterler hám dástúriy támiynat penen támiyinlew, elektron katalog hám sanlı kitapxanalar jaratıw arqalı kóplegen imkaniyatlarǵa jol ashılıwı múmkin. Álbette, tek ǵana texnologiyalar menen támiyinlew jetkiliksiz bolıp esaplanadı. Kitapxana xızmetkerlerin informaciya texnologiyaları boyınsha oqıtıw, olardıń tez-tezden jańa bilimler alıwına múmkinshilikler jaratıw maqsetke muwapıq. Kitapxanashı xızmetkerlerdiń bilim hám kónlikpeleri zamanagóy málimleme texnologiyalarına say bolıwı kerek. Biraq, kópshilik kitapxanashılar jańa texnologiyalar menen islewge tayar emes. Bul tiykarınan málimleme texnologiyaları boyınsha jeterli bilim hám kónlikpelerdiń joqlıǵı, turaqlı tájiriybe arttırıw imkaniyatlarınıń sheklengenligi hám kitapxana sistemasında zamanagóy texnologiyalardan paydalanıw boyınsha oqıw baǵdarlamalarınıń jetispewshiligi menen baylanıslı. Sonday-aq, ayırım xızmetkerlerdiń jańa texnologiyalarǵa beyimlesiw baǵdarında jeterli dárejede xoshametke iye emesligi de mashqala tuwdıradı. Sol sebepli, kitapxanashılar ushın turaqlı túrde treningler, seminarlarǵa qatnasıw imkaniyatların jaratıw, tájiriybeli qánigelerdiń qatnasıwında sheberlik sabaqların ótkeriw hám olarǵa jańa texnologiyalar menen islesiwdi úyretiw úlken áhmiyetke iye. Kitapxanashılardı turaqlı túrde qánigeligin arttırıw kurslarına tartıw. Olardıń kásiplik sheberligin arttırıw ushın zamanagóy málimleme texnologiyalarınan paydalanıw, jańa kitaplar hám kitapxana basqarıw sistemaları boyınsha oqıw baǵdarlamaların islep shıǵıw áhmiyetli. Málimleme texnologiyaları boyınsha arnawlı treningler shólkemlestiriw. Bul treninglerde elektron kitapxana sistemaları, onlayn kataloglar, sanlastırıw texnologiyaları hám paydalanıwshılarǵa interaktiv xızmet kórsetiw boyınsha kónlikpeler úyreniliwi kerek. Jańa áwlad kitapxanashıların tayarlaw maqsetinde joqarı oqıw orınları menen birge islesiw. Kitapxanashılıq baǵdarında bilim beriwshi joqarı oqıw orınları menen birgelikte qospa baǵdarlamalar islep shıǵıw, ámeliyat baǵdarlamaların jolǵa qoyıw hám zamanagóy málimleme texnologiyalarına tiykarlanǵan oqıw kursların shólkemlestiriw kerek.

Málimleme texnologiyalarınıń rawajlanıwı menen kitapqumarlar sanı azaymaqta, sebebi, kópshilik internet hám elektron dereklerden paydalanıwǵa ótpekte. Onlayn kitapxanalar, elektron kitaplar, ilimiy maqalalar bazaları hám audiokitaplar paydalanıwshılarǵa dástúriy kitaplarǵa qaraǵanda tezirek hám qolaylıraq maǵlıwmat alıw imkaniyatın bermekte. Bunnan tısqarı, mobil qosımshalar hám sanlı oqıw platformalarınıń keń tarqalıwı da adamlardıń kitap oqıwǵa bolǵan ádetlerine tásir etpekte. Biraq, bul process kitapqumarlıq mádeniyatınıń joǵalıwın ańlatpaydı, al onı jańa formalarǵa beyimlesiwine alıp kelmekte. Kitapxanalar jumısın ǵalaba en jaydırıw ushın reklama hám úgit-násiyat jumısların kúsheytiw. Bunıń ushın sociallıq tarmaqlarda kitapxanalardıń xızmetleri haqqında bloglar, videorolikler hám interaktiv postlar tayarlaw áhmiyetli. Bunnan tısqarı, jergilikli ǵalaba xabar quralları, radio hám televidenie arqalı kitapxana jumısın sáwlelendiriw de nátiyjeli boladı. Sonday-aq, kitapqumarlardı tartıw ushın hár qıylı temalarda seminarlar, kitap prezentaciyaları, avtorlar menen ushırasıwlar hám tańlawlar shólkemlestiriw zárúr. Elektron hám baspa resurslardıń sapasın arttırıw. Kitapxanalarda bar resurslardıń sapası paydalanıwshılardıń qanaatlanıw dárejesine tikkeley tásir etedi. Elektron resurslardıń sapasın arttırıw ushın olardıń turaqlı túrde jańalanıp barılıwı, paydalanıwshılarǵa qolaylı interfeyste usınılıwı hám maǵlıwmatlardıń isenimliligi támiyinleniwi kerek. Baspa resurslar boyınsha bolsa jańa basılımlardı satıp alıw, gónergen ádebiyatlardı almastırıw hám arnawlı qánigeler tárepinen usınıs etilgen kitaplardı jıynaw úlken áhmiyetke iye. Sonday-aq, paydalanıwshılardıń pikirlerin esapqa alıp, eń talapker resurslardı kitapxana fondına qosıw da zárúr. Kitapqumarlar ushın arnawlı ilajlar, seminar hám treningler shólkemlestiriw. Bunday ilájlar kitapqumarlardı jedel tartıw hám olardıń intellektuallıq rawajlanıwına úles qosıw ushın áhmiyetli. Kitapxanalarda temalı seminarlar, jazıwshılar hám ilimpazlar menen ushırasıwlar, jańa kitap prezentaciyaları, ádebiy viktorinalar shólkemlestiriliwi kerek. Sonday-aq, balalar hám jaslar ushın oqıw marafonları, dóretiwshilik jazıw kursları hám málimleme texnologiyaları boyınsha treningler ótkeriw paydalı. Bunday ilájlar tek ǵana kitapqumarlıq mádeniyatın rawajlandırıwǵa emes,

al kitapxanalardıń jámiyettegi áhmiyetin arttırıwǵa xızmet etedi. Kóplegen kitapxanalarda bar fondlar eski hám paydalanıwshılardıń házirgi mútájliklerine sáykes kelmeydi. Kitapxana fondlarınıń eskirgeni hám jańalanbaytuǵınlıǵı tiykarınan, jańa basılımlardıń jeterli satıp alınbay atırǵanı, bar kitaplardıń fizikalıq jaqtan eskirip qalǵanı hám zamanagóy ilimiy-texnikalıq ádebiyatlardıń az ekenligi menen baylanıslı. Bunnan tısqarı, oqıwshılar hám izertlewshiler zamanagóy ilim hám texnologiyalar boyınsha áhmiyetli maǵlıwmatlardı izlep atırǵan bir waqıtta, kitapxanalardaǵı kópshilik resurslar usı talapqa juwap bere almaydı. Sol sebepli, kitapxana fondların turaqlı jańalap barıw, paydalanıwshılardıń talapların úyreniw hám eń talap joqarı bolǵan ádebiyatlardı satıp alıw úlken áhmiyetke iye. Kitap hám málimleme resursların dáwirlik túrde jańalaw, elektron kitaplar hám audio resurslar menen támiyinlew, kitapxana fondların sanlastırıw hám onlayn paydalanıwǵa ruxsat beriw menen bunday mashqalalardıń saplastırılıwına sheshim tabılıwı múmkin. Kóplegen kitapxanalar belgili bir is saatlarında isleydi hám bul ayırım paydalanıwshılar ushın qolaysızlıq tuwdıradı. Kitapxana jumis saatların keńeytiw yáki 24/7 xizmet kórsetiw sistemasın jolǵa qoyıw. Bul tiykarınan onlayn kitapxana xızmetlerin hám mobil qosımshalar arqalı aralıqtan xızmetlerdi jolǵa qoyıw arqalı ámelge asırıladı. Házirgi waqıtta úlken qalalardaǵı kitapxanalar jaqsı rawajlanǵan bolsa da, awıllıq jerlerde kitapxana resurslarınıń jetispewshiligi baqlanadı. Aymaqlıq kitapxanalar arasında málimleme almasıw sistemasın jolǵa qoyıw, awıllıq kitapxanalarǵa ayrıqsha itibar qaratıw hám investiciyalardı tartıw.

Kitapxanalar jámiyettiń intellektual hám mádeniy rawajlanıwına úlken úles qosatuǵın mákemeler bolıp esaplanadı. Biraq, olardıń nátiyjeli jumıs islewi ushın bar mashqalalardı sheshiw zárúr. Finanslıq támiynattı jaqsılaw, cifrlı texnologiyalardı engiziw, kitapxanashılardıń mamanlıǵın arttırıw hám paydalanıwshılardı tartıw - kitapxana málimleme jumısınıń nátiyjeliligin arttırıwdıń tiykarǵı jolları bolıp tabıladı. Eger bul máselelerge kompleksli qatnasta bolsaq, kitapxanalar keleshekte de óz áhmiyetin saqlap qalıp, jáne de rawajlanıwı múmkin.

Paydalanılǵan ádebiyatlar

1. I.J.Yuldashev, O.Nosirov Kutubxona - axborot xizmati: nazariyasi va uslubiyoti T.: -2019

2. Худайбергенова Маржан Балтабаевна. Китапхана-мәлимлеме тараўын басқарыў усылларын жетилистириў eurasian journal of academic research. Innovative Academy ResearchSupportCenterUIF=8.1|SJIF5.68. https://www.doi.org/10.5281/zenodo.10020575

3. Sharipova D. Shamshetova H. Qaraqalpaqstanda kitapxanalardıń payda bolıwı hám olardı rawajlandırıwdıń aktual máseleleri
https://wordlyknowledge.uz/

4. Aytımova D. Kitapxana iskerligin rawajlandırıwda innovacion texnologiyalardıń áhmiyeti https://uzdsmi-nf.uz/jurnal-haqida/ .

5. Buckland, M. Documentation, information science, and library science in the U.S.A. (1996) Information Processing and Management, 32 (1), pp. 63-76. doi: 10.1016/0306-4573(95)00050-Q

6. Иванчукова, Т. А., & Булавкина, И. В. Выставочная деятельность информационно-библиотечного центра. Литература, 40, 41.

REZYUME. Bul maqalada kitapxana iskerliginde payda bolatuǵın bir qatar mashqalalar hám olardı saplastırıw joybarları tuwralı sóz etilgen.

РЕЗЮМЕ. В данной статье рассматривается ряд проблем, возникающих в библиотечной деятельности, и проекты по их устранению.

SUMMARY. This article discusses a number of problems arising in library activities and projects to address them.